

Erős Ferenc

„Budapest, a magyarok fővárosa”

A magyar szélsőjobboldali mozgalmak retorikája, képi világa és szimbólumai²

Jelen írás annak a dolgozatnak a módosított változata, amelyet a „Nationalism and the Body Politic – Winter Symposium in Oslo”, című konferencián adtam elő 2011. márciusában, négy hónappal az Anders Behring Breivik által elkövetett oslói terrorgyilkosság előtt, amelynek 77 halálos áldozata volt. Ez a tragikus esemény újra megerősített abban, hogy haladéktalanul meg kell vizsgálnunk a szélsőjobboldali mozgalmakat pszichoanalitikus és szociálpszichológiai nézőpontból egyaránt.² Előadásomban elsősorban a magyar szélsőjobboldali mozgalmak retorikájával és szimbólumaival foglalkozom. Munkámat eredetileg két óriásplakát inspirálta, amelyet a 2010. őszi önkormányzati választási kampány során helyeztek el Budapesten. Ez a *Jobbik*ot propagáló két plakát a választás előtt néhány héttel ellepte Budapest utcáit.

Az első plakát felirata szerint Budapest *a magyarok fővárosa*.

Első látásra ez teljesen ártalmatlan kijelentésnek tűnik. Ki tagadná például, hogy *Oslo a norvégok fővárosa*? Megbújik azonban itt egy egyszerű retorikai trükk: ahelyett, hogy

1 Ez a cikk eredetileg *Nationalism and the Body Politic: Psychoanalysis and the Rise of Ethnocentrism and Xenophobia* című könyvben jelent meg amelyet Lene Auestad szerkesztett (kiadó Karnac Books 2014). Újrapiublikálását a Kamac Book engedélyezte. A szerző a magyar fordítást a 2014-es választások tükrében aktualizálta.

2 Lásd L. Auestad inspiratív gondolatmenetét e témában (2012).

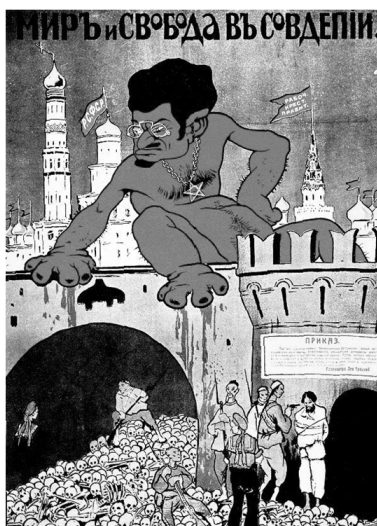
azt hirdeté, hogy *Budapest Magyarország fővárosa*, ami egy kétségbevonhatatlan földrajzi és közigazgatási tény, a plakát előfeltételezi, hogy ha Budapest a *magyarok* fővárosa, nem lehet *más népeké*. Ez a mondat más, „nem-tösgyökeres” magyarok, például cigányok és zsidók kirekesztését implikálja, akik a definíció értelmezése szerint „idegen betolakodók”.

A „*Budapest a magyarok fővárosa*” szlogen olyan performatív kijelentés, amely hallgatólagos feltevéseket és régi sztereotípiákat idéz. Ezek szerint Budapest évszázadok óta idegen erők megszállása alatt létezik. Az 1930-as években Illyés Gyula kijelentette: „Budapest nem Magyarországon van. Fölötte, alatta, mögötte, csak a Jóisten tudja, hol.” A népnemzeti, populista, jobboldali nézetek szerint Budapest egy „idegenek” által irányított város, „idegen test a nemzet szívében”, „bűnös város”, ingyenélőkkel teli kozmopolita város, amelyet megfertőzött egy degenerált, idegen kultúra. Az anti-urbanizmus szembeállítja a felszínes, elidegenedett városi életet a földdel organikus egységben létező vidéki étellel, a „vérrel és földdel” (*Blut und Boden*).

Az anti-urbanizmus, mint ideológia természetesen nem magyar találmány. A francia pszichoanalitikus, Janine Chasseguet-Smirgel (1990, 167-176.) az „Egy pszichoanalitikus reflex ója a náci biokráciára” című cikkében utal Walter Darré náci politikusra, aki a „vér és föld” (*Blut und Boden*) elmélet egyik megalkotója volt. Darré, aki Hitler náci kormányának agrárminisztere lett, 1928-ban írt egy könyvet *Parasztság: az északi faj életető forrása* címmel. Chasseguet-Smirgel Darré felfogását a következőképp értelmezi: „a rasszizmus ideológiája az anyatermészet és a szubjektum szimbiózisának gondolatára épül. A városlakó képtelen megélni ezt a szimbiózist az Anyával, túlságosan is messze került a természettől. Ez az elképzelés minden olyan utópiában fellelhető, amely a város, mint esszenciálisan ellenséges elemet jeleníti meg. Expliciten vagy impliciten, de a várost úgy tekintik, mint „Babilont, a szajhát” – , hacsak nem hajlandó betartani bizonyos szabályokat, illetve követni olyan építészeti terveket, melyek Ideális Várossá, a Mennyei Jeruzsálemmé alakítják azt. Ami megkülönbözteti a ‘vér és föld’ kultuszát más Utópiáktól, az a paraszt földhöz való kötöttségének nyíltan biológiai természete.” (p. 169)

A második plakáton a következő szöveg olvasható: „Véget vetne az élősködésnek? Akkor Ön is Jobbik szavazó!” Ez a szlogen egyetlen olyan embert vagy adott célcsoportot sem nevez meg konkrétan, akiket a „vérszívó” metaforával kellene felruházni, ugyanakkor azonban az üzenet befogadójában végtelen teret nyit a különféle a fantáziáknak. A „behajtani tilos” közlekedési jelzőtábla közepében megjelenő szúnyog az antiszemita propaganda klasszikus szimbóluma, amelyet a szélsőjobboldali propaganda a modernkori történelem során előszeretettel használt. Az antiszemita propaganda vizuális világa zsúfolásig tele van vérszívó rovarokkal, férgekkel, pókokkal, patkányokkal, és más visszataszító állatokkal. A vérszívó állatok motívumát már a „Cion bölcseinek jegyzőkönyvei” különböző kiadásaiban is gyakran használták, és számos egyéb más helyen is megjelent, újságokban, magazinokban, bélyegeken, propaganda posztereken, stb. A „zsidó világ-összeesküvéssel” kapcsolatos hiedelmeket gyakran jelenítik meg vámpírszerű zsidó alakok, mint például a Lev Trockij egykori szovjet pártvezetőt gúnyoló karikatúrán.

Ezek a képek könnyen idéznek elő erős szorongással teli érzelmeket, mivel a vérszívók és egyéb paraziták testi épségünket fenyegetik. A tudattalanból olyan mítoszokat hoznak felszínre, amelyekben vámpírok és egyéb, testünket fenyegető lények éles fájdalmat okozhatnak, mérgezik vérünket, megfertőznek, és végül elpusztítanak bennünket. A bőrünk természetes védőpajzsként óv minket a külvilág ingereitől és veszélyeitől. Ennek analógiaként alkotta meg a francia pszichoanalitikus, Didier Anzieu (1989) a „bőr-én” fogalmát, amely védőpajzsként óvja pszichés integritásunkat és identitásunkat a fenyegető külvilágtól. A társadalmi csoportoknak is van „bőrük”, egyfajta védekező membrán, amely elkülöníti a külső és a belső világot és a csoport integritását védi. Ahogy a biológiai bőr elsődleges feladata az *abjekció*, a tisztátlan, mérgező, nem kívánatos anyagok és a test végtermékeinek kiküszöbölése, és hasonló funkciót lát el a pszichológiai és a szociális „bőr”. A parazitáktól és az ehhez hasonló lényektől való megszabadulás folyamata intenzív élvezet forrása is lehet mindaddig, amíg az nem egyéb, mint az anya testétől való szeparáció eredeti traumájának nem traumatikus megismétlődése. Ez a gondolat Hermann Imre magyar pszichoanalitikus korai munkásságáig nyúl vissza, aki

– majmok, gyermekek, neurotikus és pszichotikus páciensek viselkedésének megfigyeléseiből kiindulva bevezette a „megkapaszkodás – keresés” *ösztön pár* fogalmát. A két meghatározó dinamikus törekvés, a ragaszkodás és az elszakadás, egymás ellentétét alkotja. (Hermann, 1976, 1984)

Hermann szerint a bőr olyan felület, ahol az ellentétes ösztönök találkozhatnak és küzdhetnek egymással. „Annak értelmében, hogy az ember bőrének bizonyos részei leválaszthatóak vagy szinte már le is váltak, az egyén mindenképpen egy kettős egység állapotában van, ami az eredeti állapotnak feleltethető meg. Apró sérülések, varasodások, a köröm, a haj, csekély mértékben ugyan, de idegenek az én számára. Az erőszakos, gyakran vérzéssel járó leválasztása ezeknek a minimálisan idegen tárgyakkal egy önmagát erősítő ismerős motívumot jelent: [...] az én a trauma megtapasztalására törekszik. Ebben az esetben a leválasztás nem kívülről rákényszerített, (szemben azzal, ahogyan ez minden szeparáció prototípusának, vagyis a kapaszkodó gyermek anyjáról való leválasztása esetében történt), hanem egy szabad 'felöltt' önmaga által irányított és önmagát felszabdoló cselekedete. A fájdalom, ami együtt jár e kezdeti öncsonkítással, a végleges szeparáció végrehajtására ösztönöz, és ugyanakkor egyfajta felszabadulás jele, mely [...] olyan állapot érzését kelti, amit csak valamiféle narcisztikus intoxikációként lehetne jellemezni. Ahogy ez a felszabadulás mint érzélem tudatossá válik, borzongató élvezet érzését kelti. Ebben a jelenségegyüttesben tehát a fájdalom a célul kitűzött szeparációval együtt jelenik meg, a sikeresen befejezett aktus pedig élvezettel jár.” (p. 31)

Hermann *Az antiszemitizmus lélektana* (1945) című könyvében a kapaszkodás, keresés és szeparáció fogalmait az antiszemitizmus pszichológiai gyökereinek magyarázatára alkalmazza, analógiát feltételezve a parazitáknak bőréről való sürgető eltávolítása, azaz a „tetvetlenítés” gyakorlata és a zsidók üldöztetése között.

Janine Chasseguet-Smirgel szintén a szeparációs traumához köti az abjekciót. A fent említett cikkében azt írja: „Feltételeztem egy elsődleges és velünk született, azonnali vágy létezését, amely nem más, mint arra irányuló készlet, hogy megfosszuk az anyát testének olyan 'tartalmaitól', melyek megakadályoznak bennünket abban, hogy visszahódítsuk magunknak azt a teret, amit születésünk előtt mi birtokoltunk. Minden olyan akadályt, ami az anya testéhez a születés után hozzáfér és számunkra elérhető, el kell távolítani. Ezek a gátak a valóságban beazonosíthatóak, az apa, valamint az apa derivátumai jelenítik meg őket, mint az apa pénisze vagy gyermekek. Véleményem szerint Melanie Klein és az én felfogásom között az a különbség, hogy szerintem ez a fantázia strukturális, az emberi elme szerveződésének részét alkotja. A gondolat abból születik meg, hogy az akadályval való találkozás megghiúsítja az anyai testbe való visszatérés vágyát. Az akadálytól való megszabadulás egy olyan mentális működés módja visszaállítására való törekvés is, amelyet az örömevel vezérel, amiben az energia szabadon áramolhat. Az apai akadályoktól való felszabadulás az anyai test kiürítése révén, valamint a realitás és a gondolatok elleni küzdelem egyetlen, identikus vággyá válik: a vágy arra, hogy visszatérjünk a szervetlen világban az őskáoszba, azaz egy olyan univerzumba, melyet a homogeneitás és a születés előtti végtelen folytonosság jellemez.” (Chasseguet-Smirgel, op. cit., p. 167)

A megtisztulási fantáziák legfontosabb motívuma a vér tisztasága. A vér „tisztaságával” való foglalkozás a náci ideológia egyik alapvető eleme; ám nem csupán a nácizmus privilégiuma, mivel általában jelen van a rasszista gondolkodásban és fantáziában. A

pszichoanalitikusok és pszichoanalitikus beállítódású szerzők sokszor felhívták a figyelmet a rasszista fantázia e specifikus tulajdonságára. Például, Adorno és munkatársai *A tekintélyelvű személyiség* című művükben számos olyan példát idéztek, melyben emberek a zsidókról és más „alacsonyabb rendű fajokról” mint patkányokról vagy férgekről beszélnek, akiket a vér tisztaságának megőrzése érdekében meg kell semmisíteni. (Adorno et al. 1950) Wilhelm Reich a *fasiszmus tömegpszichológiája* című művében amellett érvel, hogy a fasiszta fajelmélet „a természetes szexualitástól és annak orgasmus-funkciótól való halálos félelem” (Reich, 1970, p. 84). Reich szerint a család szentté avatásában, valamint a női szüzesség dicsőítésében manifesztálódó fasiszta irracionális szorosan kapcsolódik a vér tisztaságának mítoszához, ez pedig nem más, mint a patriarchális társadalmakban uralkodó szexuális elnyomás tünete.

A szexuális elnyomás, a szexuális abúzus miatti félelem és ugyanakkor az iránta való titkos vágy benne rejlik a zsidók által elkövetett rituális gyilkosságok ősi vádjában. Ezen rituális gyilkosságok jelenete vizuális reprezentációk széles választékában is jelenik meg. 1882-ben egy fiatal parasztlány, Solymosi Eszter vízbe fulladt testét találták meg a Tiszában, egy kelet-magyarországi falu, Tiszaeszlár közelében. A helybeli és a környékbeli falvak lakói közt futótűzként terjedtek el történetek és pletykák arról, hogy lány rituális gyilkosság áldozata lett. A gyilkossággal a helyi zsidó közösséget vádolták meg: a vád szerint a lányt feláldozták, hogy vérevel készítsék el a pészachi maceszt. Egy hosszú nyomozati eljárást követően, amelyben mind verbális fenyegetéseket, mind fizikai erőszakot is alkalmaztak az állítólagos koronatanú, egy 15 éves, pszichésen instabil zsidó fiú, és annak családja vallatásakor, a tiszaezlári zsidó közösség egy csoportjának tagjait bűnösnek találták és bíróság elé állították őket. Később egy hosszadalmas és ellentmondásokkal teli tárgyaláson a bíróság felmentette a vádlottakat. A vádlottak felmentését sokan a progresszív és liberális társadalmi és politikai erőknél az antiszemita mozgalmak felett aratott nagy diadalaként ünnepelték. Ezek a mozgalmak éppen ez időtájt kezdtek kibontakozni Magyarországon, Ugyanakkor a hírhedt „tiszaeszlári vérvád” egy historikus antiszemita hullám terjedésének kezdetét jelentette az Osztrák-Magyar Monarchiában, és Európa nagy részén az 1880-as években. (Kövé, 2011).

Solymosi Eszter neve szimbólummá vált, és a története egy állandóan visszatérő motívum lett a magyar szélsőjobb mozgalmak mitológiájában. A '30-'40-es évek jól ismert költőjének, Erdélyi Józsefnek „Solymosi Eszter vére” című verse egyfajta „fasiszta himnusz” vált a Soah éveitől kezdve.

E felvételen, amely a lány szülőfalujában készült, egy Solymosi Eszterre emlékező 2010-es szélsőjobboldali gyűlést jeleníti meg?

A vérvádat gyakran asszociálják a megerőszakolással, amelynek áldozatai olykor egész országok lehetnek. Adolf Hitler a *Mein Kampf*-ban kijelentette, hogy a szifflisz terjedése Németországban a zsidók bűne, kik „elzsidósították” a német nép lelkét, elkövetve a fajkeveredés, a „fajgyalázás” bűnét.. A zsidók, Hitler szerint, megerőszakolták Németország Anyját. Mint a *Mein Kampf*-ban írja: „Gyakran mondják, hogy a zsidó is ember. De azt is embernek neveznék, aki a saját anyánkat erőszakolja meg?” (Fenichel 1940, p. 37)

A Hitlertől idézett mondatot jól összevethető egy fiatal magyar szélső jobboldali aktivistától származó, 2004-es kijelentéssel, amelyben a 1920-as trianoni békeszerződésre hivatkozott. A szerződés újraírta Magyarország országhatárait, így az ország területeinek és lakosságának jelentős részét elvesztette. A területvesztések, a történelmi Magyarország megcsonkítása és felosztása még ma is a magyar kollektív emlékezet legnagyobb traumájaként él tovább Trianon történelmi traumája az etno-nacionalista illetve sovinizta retorikák tartják folyamatosan életben.

„Nagy-Magyarország a képen úgy néz ki, mint egy anyaméhben lévő magzat, ... vagyis, ami 1920-ban történt, az egy abortusz volt, egy katasztrófa”- jelentette ki a fent említett aktivista. Az ilyen típusú kijelentéseknél a fantázia és a valóság közti különbség eltűnése a legszembeötlőbb. A nemzet biológiai entitássá változik. Janine Chasseguet-Smirgel Rudolf Hess náci vezért idézi, aki szerint „a nemzeti szocializmus nem más, mint alkalmazott biológia”. Chasseguet-Smirgel ebben a kontextusban érti a „szimbolizáció elvesztését” a náci gondolkodásban.

„Ismert tény, hogy a náci propaganda, a tömegtüntetések és a párt különböző szervezeteibe való felvétel célja az volt, hogy a közös identitás érzetét keltse fel. Ezzel szemben a „vér és föld” doktrínája a homogeneitás iránti igény egy másik dimenzióját öleli fel. Bevezeti a biológiai dimenziót, a konkrét gondolat kifejezését bármilyen transzponálás és behelyettesítés nélkül, mintha az emberi faj a szimbólumok nélküli mentális

működés formájához térne vissza, azokba az időkbe, amikor a kos mint felajánlott áldozat még nem vette át Izsák helyét” (Chasseguet-Smirgel, 1961, p. 171.) Egy másik tanulmányban (Chasseguet-Smirgel, 1989) a következőképp érvel: „minden szélsőséges ideológia célja [...] hogy megvalósítsa az anyával való egységet és megsemmisítse a psziché apai dimenzióját. Az ideológia a paradicsomba, az anyaméhbe való visszatérés ígérete, ahonnan születésünk ki lettünk taszítva. Innentől kezdve azzal a tudással élünk, hogy az anyai test át van adva az apa péniszének és az apa gyerekeinek, tehát az anya pszichéjében olyan gondolatok vannak, amelyek nem kizárólagosan körülöttünk forognak. Ez azt vonja maga után, hogy mindent, ami nem illeszkedik az ideológiába, könyörtelenül meg kell semmisíteni. Más szavakkal, az ideológiai gondolkodást veszélyeztető tények és események eleve 'nem-létezőnek' vannak elrendelve. (p.18) Ez az a pont, amikor Julia Kristeva szerint (1982) „az abjekt a szubjektumot arra a helyre tereli, ahol a nyelv feladja és a jelentés összeomlik”. (p. 13)

A homogeneitás iránti igény, a különbségek megszüntetése Hermann Imre antiszemizmus elemzésének is központi része. A szerző fent említett könyvében egy, a maga idejében népszerű magyar rigmust idéz:

*Erger, Berger, Schlossberger,
minden zsidó gazember...
Vett a zsidó két libát,
Egy fehéret egy csíkosat.
Ördög adta zsidaja,
Minek neki két liba?
És ha már vett két libát,
Miért nem vett két egyformát?*

(Hermann, 1990, p. 66).

A pszichoanalitikus elemzés segíthet a vizuális reprezentációkban kifejeződő rasszista fantázia mélyen fekvő feltevéseinek, szükségleteinek és motivációinak megértésében. Ezeknek a fantáziáknak öngeneráló képességük van a szenvedély és az érzelmek, minde- nek felett a zsidókkal szembeni gyűlölet aktiválásában. Ugyanakkor a jelenkori Magyarországon a Jobbik poszttereinek célcsoportja nem csak és nem elsősorban a zsidóság. Bár az egész kampány a náci típusú antiszemizmus propagandájának szimbolikájára és mintázataira épült, a szélsőjobboldal által megcélzott csoport napjainkban a cigány lakosság (ami nem zárja ki az ugyanakkor jelenlévő antiszemita gyűlölködéseket.)

A 2008-2009-es év a magyar romák számára végzetes időszak volt. Ellenük irányuló szélsőségesen erőszakos támadások hulláma söpört végig az országon. Robbantások, gyújtogatások, lövöldözések és más atrocitások érték a romákat országszerte több helységeben, nagyszámú áldozatot hátrahagyva. Hat embert (köztük gyermekeket) megöltek, többeket súlyosan megsebesítettek. Egy éves nyomozás után a feltételezett gyilkosokat (vagy legalábbis néhányat közülük) letartóztatták. Bár valódi indítatásuk és szélsőséges szervezetekkel való kapcsolatuk a mai napig nem világos, a per még mindig nem zárult le teljesen, bár már 2013 májusában, kihirdették az első fokú ítéletet, amelyben az elkövetőket tényleges életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. A gyilkosság sorozatot és a különböző cigányellenes atrocitásokat az egyre növekvő gyűlölet szélsőséges manifesztációiként kell értelmeznünk. Például, egy választási plakát kifejezetten csak az úgyneve-

zett „cigánybűnözés“-re fókuszált. A „cigány” és a „bűnözés” a szavak a szélsőjobboldal szóhasználatában szerves egységet képeznek, egybeírva. (Lásd. 7. kép) . Felmerül a kérdés: mi a célja az ilyen fajta propagandának? A társadalom mekkora szegmensét képes a szélsőjobb mobilizálni, hogy szavazatukkal őket támogassák?

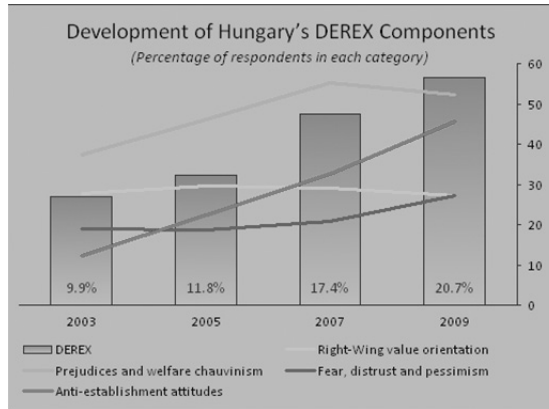
A 2010-es országos választásokon a konzervatív Fidesz-KDNP pártszövetség a mandátumok több mint kétharmadát szerezte meg (68.13%). A parlamentben emellett még három párt jutott be: Jobbik (12.18%), a szocialisták (15.28%), és az LMP (4.15%). A kormányon lévő párt kétharmados parlamenti többségének köszönhetően tetszése szerint hozhatott törvényeket. sőt, új alaptörvényt léptetett életbe a korábbi alkotmány helyett. Így a Fidesz fékek és egyensúlyok nélkül kormányozhatja az országot, ami egy számottevő ellenzék hiányában gyakorlatilag az egypártrendszernek feleltethető meg, olyan új, autoriter alkotmányt létrehozva, amely a demokratikus intézmények és az alapjogok működését súlyosan korlátozza.. Az utóbbi években Magyarország egyre inkább izolálódott az Európai Unión belül, és a magyar kormány számos intézkedése éles kritikát váltott ki az európai testületek és bizottságok körében³.

A Jobbik relatív sikeressége (amely a 2009-es európai parlamenti választásokkal kezdődött, még a szocialista kormány alatt), a más, kisebb szélsőjobboldali pártok romjaiból gyors felemelkedés története. A 2000-es évek elejétől kezdődő megerősödésük részben a gazdasági világválságnak, a szocialista kormányzat megszorító intézkedéseinek, részben pedig – az akkori jobboldali ellenzék szüntelen támadásai következményeként – a kormányba vetett bizalom megrendülésének volt köszönhető. Az így kialakult helyzet 2006 őszén tüntetésekhez, utcai zavargásokhoz, és erőszakos utcai harcokhoz vezetett.

A Jobbik európai viszonylatban mára az egyik legerősebb szélsőjobboldali párt. A DEREK⁴ („szélsőjobboldali iránti társadalmi igény” index) alapján úgy tűnik, Magyarország minden egyes faktorban igen magas pontszámot ér el: „előítélet és jóléti sovinizmus”, az „intézmény ellenes attitűdök”, a „szélsőjobboldali értékorientáció” skálákon.

3 Lásd például Rui Tóvares, az Európai Parlament akkori portugál tagjának új jelentését a „Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs” felé. A jelentés „Az alapjogok helyzetéről: standardok és gyakorlat Magyarországon.”. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONGML%2bCOMPARL%2bPE-508.211%2b02%2bDOC%2bPDF%2bVo%2f%2fEN>

4 A DEREK indexet a Political Capital Risk Forecast Division (PC RFD) bocsátja ki. A PC RFD egy nemzetközi elemző hálózat (makrogazdasági és ökögazdasági, politika tudományi szakemberek, szociológusok és szociálpszichológusok, matematikusok hálózata), akik a politikai kockázatot elemzik különböző szempontokból, illetve annak milyen hatása van egy adott ország vagy régió politikai stabilitására és gazdaságára. <http://www.riskandforecast.com/>

Fontos hangsúlyozni, hogy a Jobbik nem elégszik meg pusztán „politikai” eszközök használatával: paramilitáris egységeket szervezett, a „Nemzeti Gárdát”, felszerelte egyenruhákkal, felvonulásaik, szimbólumaik és rítusaik sokakat a nyilas mozgalmakra emlékeztet. A Magyar Gárdának – melyet azóta hivatalosan betiltottak – számos, a roma lakossággal szembeni erőszakos fellépésben volt kezdeményező szerepe.

Az Orbán Viktor által vezetett, hatalmon lévő kormány, több ígéretet is tett arra vonatkozóan, hogy ha nem is állítja meg, de visszaszorítja a szélsőjobb oldali aktivistákat, ellenséges hangvételű retorikájukat, és az általuk gyakorolt erőszakos cselekedeteket, ennek ellenére számos jele van annak, hogy az Orbán féle kormány nagyrészt osztozik a Jobbik „mögöttes tartalmainak értelmezésében”, mint az etnocentrizmus, anti-kommunizmus és „euroszkepticizmus”.

Utóirat: a 2014 áprilisában tartott parlamenti választásokon a FIDESZ-KDNP ismét megszerezte a parlamenti mandátumok kétharmadát (66,83 %), míg a Jobbik a parlamenti

helyek 11,56 százalékát szerezte meg. A 2014, májusi EP választásokon a szavazatok 51,49 százalékát kaptak, míg a Jobbik 14,68 százalékkal a második legtöbb szavazatot kapott párttá lépett elő. Mindennek következményei ma még beláthatatlanok, de mindenképpen a rasszista, szélsőjobboldali retorika további erősödésével kell számolnunk.

Irodalomjegyzék

- Adorno, T. W. , Frenkel-Brunswik, E., Levinson, D. J.. & Sanford, N. R. (1950). *The Authoritarian Personality*. New York: Harper & Brothers.
- Anzieu, D. (1989): *The Skin Ego*. New Haven and London: Yale University Pres.
- Auestad, L (2012). Subjectivity and absence: prejudice as a psych-social theme. In: Auestad, L. (ed.) *Psychoanalysis and politics. Exclusion and the politics of representation*. London: Karnac Books, 2012. pp. 29-42.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1990). *Reflections of a Psychoanalyst Upon the Nazi Biocracy*. *International Review of Psycho-Analysis*, 17: 167-176.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1989). Reflexions on some Thought Disorders in non-Psychotic Patients. Certain Disturbances of Thinking in Individuals and Groups. *Scand. Psychoanal. Rev.*, 12: 5-21
- Fenichel, O. (1940). Psychoanalysis of Antisemitism. *American Imago*, 18:24-39,
- Hermann, I. (1976). Clinging—going-In-Search—A Contrasting Pair of Instincts and their Relation to Sadism and Masochism. *Psychoanalytic Quarterly*, 45:5-36.
- Hermann Imre (1984). *Az ember ősi ösztönei*. Budapest: Magvető
- Hermann, I. (1990 [1945]). *Az antiszemitizmus lélektana*. Budapest: Cserépfalvi.
- Kövér György (2011). *A tisztaeszlári dráma*. Budapest: Osiris.
- Kristeva, J (1982). *The Powers of Horror. An Essay on Abjection*, New York: Columbia University Press.
- Reich, W. (1970). *The Mass Psychology of Fascism*. New York: Simon and Schuster.

Ferenc Erős

„Budapest, the Capital of Hungarians”

Rhetoric, images and symbols of the Hungarian extreme right movements¹

Translated by Sára Serdült

This paper is a revised version of the paper I have presented at the “Nationalism and the Body Politic – Winter Symposium in Oslo”, March 25-27, 2011, four months before the Brevik massacre. This tragic event has justified again the urgent need to examine right wing extremism from psychoanalytic and social psychological viewpoints.² My contribution deals with the rhetoric and symbols of the Hungarian extreme right movements, and was inspired originally by two posters from a municipal election campaign in Budapest in the autumn of 2010. These posters had been made visible for a couple of weeks all over in the streets of Budapest, advertised by the most influential extreme right wing party “Jobbik – The Movement for a Better Hungary.” (In Hungarian the word *Jobbik* literally means both “the Right” and “the better”.)

The inscription on the first picture reads *Budapest is the capital of the Hungarians.*

At first sight it seems to be a completely harmless declaration. Who would deny that, for example, *Oslo is the capital of the Norwegians*? However, there is a simple rhetoric

1 This article was originally published in *Nationalism and the Body Politic: Psychoanalysis and the Rise of Ethnocentrism and Xenophobia*, edited by Lene Auestad (published by Karnac Books in 2014), and is reprinted with kind permission of Karnac Books.

2 See L. Auestad's inspirational ideas on this topic (2012).

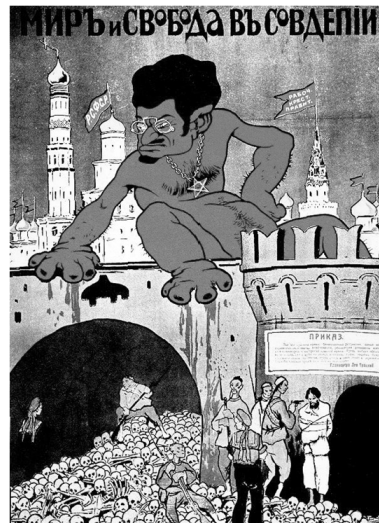
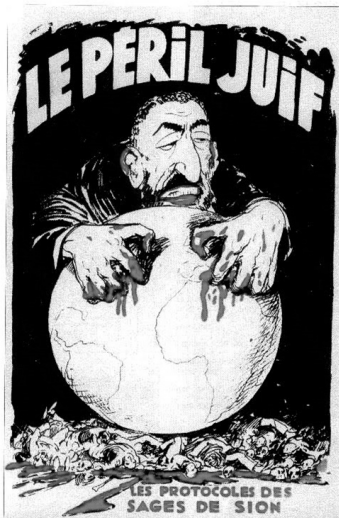
trick in it: instead of saying that “Budapest is the capital of *Hungary*”, which is an obvious geographical and administrative fact; the statement on the poster presupposes that if Budapest is the capital of the *Hungarians*, it cannot be the capital of *other peoples*. The sentence implies the exclusion of others, the non-ethnic Hungarian citizens, such as Romani and Jews, who are, by the force of this definition, “foreign occupants”.

The slogan “Budapest is the capital of the Hungarians” is a performative utterance which invokes tacit assumptions and age-old stereotypes. According to these, Budapest exists under the occupation by foreign forces since centuries. In the 1930s, a well-known “populist” writer, Gyula Illyés declared: “Budapest is not in Hungary. Above, under or beyond, only the good God knows where it is.” According to the ethno-nationalist, populist, rightist views, Budapest is a town ruled by “strangers”, a city that is a “foreign body in the heart of the nation”; “a sinful city”, a cosmopolitan city full of parasites, infected by a degenerate, alien culture. This kind of anti-urbanism contrasts superficial, alienated city life with a rural life that exists in organic unity with land, blood and soil (*Blut und Boden*).

Anti-urban ideology is, of course, not a special Hungarian invention. The French psychoanalyst Janine Chasseguet-Smirgel (1990, 167-176.) refers in her article *Reflections of a Psychoanalyst Upon the Nazi Biocracy* to Walter Darré, who was one of the expounders of the theory of *Blut und Boden*. Darré later became Minister of Agriculture in the Hitler’s Nazi government. He wrote a book under the title *The Peasantry: Vital Source of the Nordic Race* (1928). As Chasseguet-Smirgel interprets Darré’s ideas: “Racist ideology is based upon the idea of a symbiosis between the subject and Mother Nature. The city dweller is unable to attain this symbiosis with the Mother: he is too far removed from Nature. It is an idea found in all Utopias, where the city is felt to be an essentially hostile element. It is always (implicitly or explicitly) experienced as ‘Babylon, the great whore’, that is unless it obeys certain rules and follows an architectural plan which makes it an Ideal City, the Heavenly Jerusalem. But what distinguishes the cult of “Blut und Boden” from other Utopias, is the overtly biological nature of the link which binds the peasant to the earth.” (p. 169.)

The text on the second poster reads: "Do you really want to stop parasitism? If yes, you are a Jobbik voter!" The slogan does not call any particular target group or person by name which can or should be metaphorised as "mosquitoes". It opens, however, a vast field of imagination and fantasies in the mind of the recipients of its message. The mosquito in the centre of a traffic sign is a classical icon of anti-Semitic propaganda that has been widely used by extreme right propaganda throughout modern history. The visual world of anti-Semitic propaganda is crowded with bloodsucking insects, vermin, spiders, rats and other repelling animals. The motive of the bloodthirsty animals has often been used as illustrations in various editions of the "Protocols of Elders of Zion", and appeared in many other places, such as newspapers, magazines, stamps, propaganda posters etc. Jewish world conspiracy is often represented by vampire-like Jewish figures – like Leon Trotsky's figure on Image 4.

These pictures are prone to evoke strong feelings of anxiety, since mosquitoes and other parasites may be dangerous to our bodies. Furthermore, they may bring to the surface of our minds myths about vampires and other threatening creatures penetrating under the surface of the skin, inflicting pain, intoxicating our blood, causing infectious diseases and eventually death. Our biological skin is a natural defense shield against external stimuli and threats. Analogously, our "skin ego" is, as the French psychoanalyst Didier Anzieu (1989) called it, a psychological defense shield against penetrations that endanger our integrity or self identity. Social groups also have a "skin", a protective membrane which divides the internal and external world and defends group integrity. As the main function of the biological skin is *abjection*, that is, eliminating impure, toxic, undesirable substances and bodily products, a similar function can be attributed to the psychological and social "skin". The process of getting rid of the parasites and other similar objects may be the source of intensive pleasure inasmuch as it can signify a non-traumatic repetition of the original trauma of the separation from the mother's body. The idea goes back to the early works of the Hungarian psychoanalyst Imre Hermann who introduced the notion of a contrasting pair of drives "clinging – go-

ing-in-search" (by other theorists referred to as "clinging-exploring") – starting out from contemporary observations of the behavior of apes, small children, and neurotic or psychotic patients. (Hermann, 1976)

For Hermann, skin is a surface where the contrasting pair of drives may meet and fight each other. "In terms of those parts of his epidermis that can be separated from it or are already almost detached from it, the individual is indeed in a state of dual unity, corresponding to the original state. Small cracks in the skin, scabs, nails, hair, are already alien, in a minimal way, to the living ego. In the forced, often bloody detachment of this minimally alien object, a familiar motive is asserting itself: [...] the ego's striving to experience the trauma—in this case, detachment, not traumatically imposed from outside, as was the case with that prototype of all separation, the detachment of the clinging child from the mother, but as a self-intended, self-apportioned action by a free 'adult'. The pain that arises with these beginnings of self-mutilation is an incentive to carry out the final separation; and at the same time, it is a sign of that liberation which may [...] make itself felt in a state that can only be described as narcissistic intoxication. As such, this liberation may enter consciousness as an emotion, in an eerily pleasurable feeling. Thus, in this group of phenomena, pain arises in connection with the separation that is striven for, while its successful accomplishment brings pleasure." (p. 31.)

In his book *On the Psychology of Anti-Semitism* Hermann (1945) applied the concepts on clinging, going-in-search and separation to an explanation of the psychic roots of anti-Semitism, drawing an analogy between the urge to eliminate parasites from the skin, the "delousing" practices, and the persecution of Jews.

Janine Chasseguet-Smirgel also connects abjection to the trauma of separation. In her article quoted above she writes: "I have postulated the existence of a primary wish—immediate and inborn—to strip the mother's body of its contents in order to regain possession of the place one occupied before birth. All obstacles which, after birth, make access to the mother's body impossible to achieve, have to be removed. These obstacles are identified with reality and are represented by the father and the father's derivatives: his penis, children. In my opinion the difference between my concept and that of Melanie Klein is that this fantasy is a structural one that forms part of the organization of the human mind. Thought is born from the encounter with the obstacle that thwarts the wish to return to the mother's body. Ridding oneself of obstacles is also directed at retrieving a mode of mental functioning governed by the pleasure principle where free-flowing energy circulates unimpeded. Ridding oneself of paternal obstacles by emptying the maternal body, fighting against reality and thought, form a single, identical wish: that of returning to a world without organization, to primeval chaos, to a universe marked by homogeneity and the continuum present before birth." (Chasseguet-Smirgel, op. cit., p. 167)

The purity of blood is one of the most salient motives in *purification fantasies*. Preoccupation with the purity of blood was one of the main features of Nazi ideology; it was not, however, a privilege of Nazism, since it is generally present in racist thinking and imagery. Psychoanalysts and psychoanalytically oriented authors have repeatedly pointed out this specific feature of racist imagery. For example, Adorno and his associates in the interview section of *The Authoritarian Personality* quote a number of examples in which the subjects refer to Jews and other "inferior races" as "rats" or "vermin", that must be annihilated in order to defend the purity of blood. (Adorno et al., 1950)

Wilhelm Reich in *Mass Psychology of Fascism* argues that fascist race theory is “a mortal fear of natural sexuality and of its orgasm function” (Reich, 1970, p. 84). According to Reich, fascist irrationalism, manifested in the sanctification of the family and the celebration of the women’s chastity, is closely related to the myth of purity of blood as a symptom of sexual repression brought about by a patriarchal society.

Sexual repression, the horror and at the same time a secret desire for sexual abuse are implied in the ancient accusations of ritual murders committed by Jews for ritual purposes. Ritual murder scenes appear on a large variety of visual representations, too. In 1882 the corpse of a young peasant girl, Eszter Solymosi, was found drowned in the river Tisza near the East Hungarian village Tiszaeszlár. Based on stories and gossips which had started to spread over immediately among the peasants of Tiszaeszlár and the neighboring villages, the local Jewish community had been accused of murdering the girl for ritual reasons: they sacrificed her to use her blood for preparing the Pesach matzo. After a long investigation procedure in which verbal and physical force as well as blackmailing were equally used against the alleged crown witness, a 15 years old, psychologically rather instable Jewish boy and his family, a group of the members of the Tiszaeszlár Jewish community were found guilty and put on trial. However, after a long and controversial process, the defendants had been completely acquitted by the higher court. The acquittal of the defendants was celebrated as a major victory of the progressive, liberal social and political forces over the anti-Semitic movements which already started to flourish in that period in Hungary. However, the infamous “Tiszaeszlár Affair” set off a wave of hysteric anti-Semitism across the Austro-Hungarian empire – and much of Europe – in the 1880s. (Kövér, 2011).

Eszter Solymosi’s name became a symbol, and her story became a recurrent topic in the mythology of the Hungarian extreme right movements. A well known Hungarian poet of the 1930s and ‘40s, József Erdélyi published a poem under the title “Eszter Solymosi’s blood”, which became a kind of “fascist hymn” during the years of Shoah.

Is a picture you of a scene of the commemoration of Eszter Solymosi in 2010 in her native village?

Blood libel is often associated with fantasies of rape committed by Jews – not only on concrete persons but on a whole nation, like Germany. Adolf Hitler suggests in *Mein Kampf* that the epidemics of syphilis in Germany were caused by the Jews who “jewificated” the soul of the German people, committing the crime of racial mixing, also known as “miscegenation”. The Jews, according to Hitler, raped mother Germany. “One often says, it is written in ‘Mein Kampf,’ that the Jews are human, too. But if

someone violated your mother, would you then say that he, too, was human?" (Fenchel 1940, p. 37)

Let us compare Hitler's words with a statement coming from a young Hungarian extreme right activist in 2004 commenting the peace treaty of Trianon, near Versailles in 1920. The treaty redefined the borders of Hungary so that the country lost significant parts of its earlier territory and population. The loss of territories, the division and mutilation of the historical Hungary is still regarded as a major traumatic event in the Hungarian collective memory. The historical trauma of Trianon has been continuously revitalized by ethno-nationalist and chauvinistic rhetoric.

"Greater Hungary looks like a fetus in the womb of a mother. ...so what happened in 1920 was an abortion, a catastrophe" – said the fore mentioned activist. What is most striking about these kinds of statements is that the difference between fantasy and reality disappears. The nation becomes a biological entity. Janine Chasseguet-Smirgel quotes Rudolf Hess who said that "National Socialism is nothing but applied biology". In this context Chasseguet-Smirgel speaks about the "loss of symbolism" in the Nazi thinking.

"It is a well-known fact that Nazi propaganda, mass demonstrations and enrolment in the different Party organizations are all aimed at creating the same feeling of identity. However, the doctrine of 'Blood and Soil' brings another dimension to this need for homogeneity. It introduces a biological dimension, an expression of concrete thought, without transposition, without substitution, as if the human race had returned to a form of mental functioning without symbols, to a time when no ram had as yet taken the place of Isaac as the promised sacrifice." (Chasseguet-Smirgel, op. cit. p. 171.)

In another study (Chasseguet-Smirgel, 1989) she argues: "The aim of every extremist ideology [...] is to attain a union with the mother and to annihilate the paternal dimension of the psyche. Ideology is the promise of returning to paradise, to the mother's womb from which we were expelled at birth. From this moment on, we live in the knowledge that the mother's body is given over to the father's penis, his children that

her psyche is taken up with thoughts that do not exclusively center around ourselves. It follows then that whatever does not conform to ideology has to be pitilessly eliminated. In other words, facts and events that endanger ideological thinking are decreed 'non-existent'" (p. 18) That is the point where, according to Julia Kristeva (1982) "the abject does indeed draw the subject towards the place where language gives up and meaning collapses" (p. 13).

The need for homogeneity, the elimination of differences, is a central part of Imre Hermann's analysis of anti-Semitism, too. In his above mentioned book he quotes a Hungarian popular rhyme which reads in a rough translation like this:

*Erger, Berger, Schlossberger,
All the Jews are bastards.
A Jew bought two geese,
One white, and one brindle,
The bloody Jew,
Why does he need two geese?
And if he did buy two,
Why didn't he buy two similar ones?*

(Hermann, 1990, p. 66).

Psychoanalytical studies may help to understand the underlying assumptions, needs and motifs of racist imagery expressed in visual representations. This imagery has a self-generating capacity to activate passions and emotions, over and above the hatred against Jews. However, in contemporary Hungary the main target of the "Jobbik" party posters is not only and even not primarily Jews. Although the whole campaign of the party were based on the patterns and symbolism of Nazi-like anti-Semitism, the main target of the present day extreme right propaganda is in fact the Roma population (which does not exclude a simultaneously presence of anti-Semitic hatred).

They years 2008-2009 had been a fatal period for Hungarian Romas. A wave of extremely violent attacks against them swept over the country. Explosions, arsons, shootings and other atrocities had been committed in several villages and towns, causing many victims. Six people (including children) were killed, several others were seriously injured. After a year long investigation the suspected assassins (or at least a few of them) had been arrested. However, their real motives and connections with extremist organizations remained unclear, and the process is still going on (the first degree sentence, life long imprisonment for the perpetrators was announced recently, in May 2013), In any case, the series of killings and other atrocities must be regarded as extreme manifestations of a growing hatred. One election poster, for example, focuses on the so called "Gypsy criminality". These words, in the vocabulary of the right wing activists, are closely related term written in one word: "*gypsycriminality*". (See image 7) However, the question arises: what are the appeals of this kind of propaganda? To what extent is the extreme right able to mobilize larger segments of the population to vote and to give support for them?

At the national elections in 2010 the conservative party alliance FIDESZ-KDNP (“young democrats” and Christian democrats) obtained two-third majority (68.13%). In the national parliament at the present there are three opposition’s parties: Jobbik (12.18%) Socialists (15.28%) and ecologists (LMP = Lehet Más a Politika [“Politics Can Be Different”], 4.15%)³ The overwhelming majority of the ruling party alliance allows them to get passed any law they wish, and, moreover, to change fundamental laws, including the constitution of the country. Therefore, FIDESZ can govern the country without brakes and counterbalances that is practically without an effective opposition thus introducing a *de facto* one party system, and, creating a new, more authoritarian constitution which limits seriously the working of the democratic institutions and fundamental rights. In the last few years, Hungary became more isolated in the European Union, and several actions of the government have been harshly criticized by different European bodies and committees. ⁴

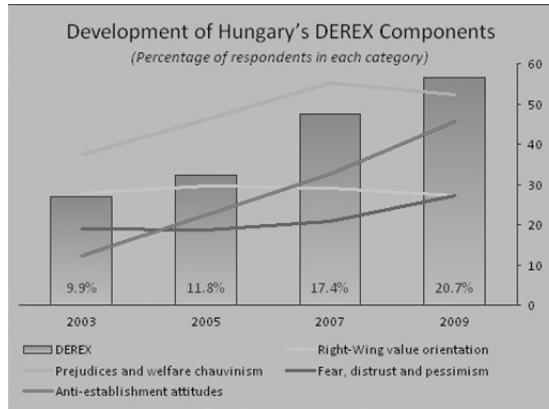
The relative success of the Jobbik (that reached its culmination point at the European election in 2009, still under the Socialist government) was a story of rapid emergence on the ruins of other small right wing extremist parties. Their rise from early 2000 and onwards was partly due to the impact of the world economic crisis, to the restrictive budget policy of the Socialist government and to a legitimacy crisis as a consequence of the then right wing opposition’s ceaseless attacks against the ruling Socialist-Liberal coalition. This situation led to several demonstrations, riots and even violent street fights during the autumn of 2006.

Jobbik is now one of the strongest extreme right wing parties in European comparison, and on the basis of DEREK (Demand for Right-Wing Extremism Index) poll results⁵ it seems that Hungary is extremely high on all factors of DEREK scale: “prejudice and welfare chauvinism”, “anti-establishment attitudes”, “right-wing value orientation.

3 In 2012 LMP split off for two factions: the „old” LMP and a new group called „Dialogue for Hungary”.

4 See e.g. the recent report of Rui Tóvares, a Portuguese member of the European Parliament to the Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs “on the situation of fundamental rights: standards and practices in Hungary”. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fNONSGML%2bCOMPARL%2bPE-508.211%2b02%2bDOC%2bPDF%2bVo%2f%2fEN>

5 The DEREK index is issued regularly by the Political Capital Risk Forecast Division (PC RFD), an international network of analysts (macroeconomists and econometric experts, political scientists, sociologists and social psychologists, mathematicians) who analyse various fields of political risks that can have an impact on political stability or the economic environment of a given country or region. See <http://www.riskandforecast.com/>

It should be emphasized, however, that Jobbik is not satisfied with purely “political” methods: it has organized its own paramilitary units, the so-called “Hungarian Guard”, equipped with its own uniforms, marches, symbols and rituals which evoke in many people a strong association to the Arrow Cross movement (a Fascist movement in Hungary in the 1940s). The Guard – now officially banned – has been involved in several violent conflicts with Roma inhabitants all over the country.

The now ruling government led by Viktor Orbán has made several promises to stop or at least push back extreme right activities, its hostile rhetoric and its violence. However, there are several signs that might lead us to imply that Orbán and his government at least partly share “the underlying frame of interpretation” of Jobbik: ethno-nationalism, anticommunism, and “Euro-skepticism”. In Hungary, according to the recent polls, Jobbik enjoys more than 20 percent popularity among those citizens who expressed their willingness to vote at the forthcoming election that will be held in 2014.

References

- Adorno, T. W., Frenkel-Brunswik, E., Levinson, D. J. & Sanford, N. R. (1950). *The Authoritarian Personality*. New York: Harper & Brothers.
- Anzieu, D. (1989): *The Skin Ego*. New Haven and London: Yale University Press.
- Auestad, L. (2012). Subjectivity and absence: prejudice as a psych-social theme. In: Auestad, L. (ed.) *Psychoanalysis and politics. Exclusion and the politics of representation*. London: Karnac Books, 2012. pp. 29-42.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1990). Reflections of a Psychoanalyst Upon the Nazi Bocracy. *International Review of Psycho-Analysis*, 17: 167-176.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1989). Reflexions on some Thought Disorders in non-Psychotic Patients. Certain Disturbances of Thinking in Individuals and Groups. *Scand. Psychoanal. Rev.*, 12: 5-21
- Fenichel, O. (1940). Psychoanalysis of Antisemitism. *American Imago*, 18:24-39,
- Hermann, I. (1976). Clinging—going-In-Search—A Contrasting Pair of Instincts and their Relation to Sadism and Masochism. *Psychoanalytic Quarterly*, 45:5-36.
- Hermann, I. (1990 [1945]). *Az antiszemitizmus lélektana*. [The psychology of Anti-Semitism.] Budapest: Cserépfalvi.
- Kövé, G. (2011). *A tisztaeszlári drama*. [The Drama of Tisztaeszlár.] Budapest: Osiris.
- Kristeva, J (1982). *The Powers of Horror. An Essay on Abjection*, New York: Columbia University Press.